

HFD 2017 ref. 2

Regeringens beslut att avslå en ansökan om att Allmänna arvsfonden ska avstå från arv som tillfallit fonden innefattar inte en prövning av den enskildes civila rättigheter enligt artikel 6.1 EKMR och kan därmed inte bli föremål för rättsprövning.

1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 14 februari 2017 följande beslut (mål nr 89-16).

Bakgrund

När R.L. avled vid 81 års ålder efterlämnade hon inte någon arvsberättigad släkting och hade inte heller upprättat något testamente. Hennes kvarlåtenskap tillföll därför Allmänna arvsfonden genom arv.

Enligt bestämmelserna om Allmänna arvsfonden kan en enskild ansöka om att fonden ska avstå arv till förmån för honom eller henne. En sådan ansökan får beviljas om det kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja eller är skäligt med hänsyn till en nära relation mellan arvlåtaren och sökanden.

K.E. ansökte hos Kammarkollegiet om att arvet efter R.L. skulle avstås till honom. Som skäl anförde han i huvudsak följande. R.L. var fostersyster till hans mor. Han har haft en nära relation till henne under hela sitt liv. Ett arvsavstående till honom stämmer överens med R.L:s yttersta vilja, med hänsyn till hennes uttalanden, kontakter och förhållningssätt till honom under sin livstid.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, som på Kammarkollegiets uppdrag utredde frågan, avstyrkte ansökan. Också Kammarkollegiet, som med eget yttrande överlämnade handlingarna i ärendet till regeringen för beslut, avstyrkte ansökan. Som skäl angav Kammarkollegiet i huvudsak följande. Det har inte visats att R.L. har gjort några uttalanden rörande sin kvarlåtenskap inför någon utomstående person. Utredningen talar i viss utsträckning för att R.L. har sett K.E. som sin arvinge. I avsaknad av ytterligare utredning är det dock inte styrkt att det skulle stämma överens med R.L:s yttersta vilja att arvet eller någon del av detta avstås till K.E. R.L. och K.E. har haft en nära relation. För att arv ska kunna avstås på den grunden krävs emellertid att det rått ett närmare beroendeförhållande mellan arvlåtaren och sökanden än vad som visats i detta fall.

Regeringen instämde i Kammarkollegiets bedömning och avslog ansökan.

Yrkanden m.m.

K.E. ansöker om rättsprövning av regeringens beslut och anför bl.a. följande.

De skäl som har angetts för beslutet strider mot gällande förarbeten och den bedömning som har skett är godtycklig. Vidare har Kammarkollegiet avstyrkt ansökan med hänvisning till avsaknad av ytterligare utredning, trots att länsstyrelsen har ett utredningsansvar. Myndigheternas och regeringens oavhängighet och opartiskhet vid sin handläggning kan också ifrågasättas, eftersom Kammarkollegiet både ska bevaka statens intressen som ”universalarvinge” och pröva frågor om arvsavstående till förmån för annan än staten.

Skälen för avgörandet

Rättslig reglering

Enligt 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut får en enskild ansöka om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, EKMR.

Av 24 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden följer att arv eller försäkringsbelopp som har tillfallit Allmänna arvsfonden, helt eller delvis får avstås till någon annan, om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Även i annat fall får arv eller försäkringsbelopp avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Genom det klandrade avgörandet har regeringen avslagit *K.E.*s ansökan om avstående av arv från *R.L.*, vilket tillfallit Allmänna arvsfonden. *K.E.* ansöker nu om rättsprövning av regeringens beslut.

Rättsprövningslagen är enligt 1 § tillämplig om regeringens beslut rör en prövning av en enskilds civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 EKMR.

Av Europadomstolens praxis följer att artikel 6.1 EKMR är tillämplig under förutsättning att det föreligger en reell och seriös tvist, att tvisten gäller en rättighet som har sin grund i den nationella rätten och att denna rättighet, vid en på konventionen grundad tolkning, kan karaktäriseras som en civil rättighet.

Bestämmelsen i 24 § lagen om Allmänna arvsfonden ger regeringen en diskretionär rätt att avgöra om ansökan om avstående av arv ska beviljas (jfr prop. 1993/94:124 s. 33). Den enskilde kan således inte hävda en rätt till arvsavstående och det är därmed inte en fråga om en civil rättighet enligt artikel 6.1 EKMR (se även HFD 2016 ref. 38 och HFD 2013 not. 28).

Ansökningen om rättsprövning ska därför avvisas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avvisar ansökningen om rättsprövning.

I avgörandet deltog justitieråden *Melin, Almgren, Nord, Bull* och *Andersson*. Föredragande var justitiesekreteraren Malin Bergström.

Regeringen (Socialdepartementet, 2015-10-08):

Kammarkollegiet har med eget yttrande till regeringen överlämnat handlingarna i ärende med ansökan från K.E. om avstående av arv som tillfallit Allmänna arvsfonden efter R.L.

Regeringen gör samma bedömning som Kammarkollegiet har gjort. – Regeringen avslår ansökan.